

Домове за грижи за възрастните европейци: публични доставчици, доставчици със стопанска и с нестопанска цел

Въведение

Настоящият доклад прави преглед на промяната в начина на предоставяне на услугата домове за грижи за стари хора от страна на публични и частни (както със стопанска, така и с нестопанска цел) доставчици през последното десетилетие. Независимо от сериозните промени в големината и собствеността на домовете, не съществуват хармонизирани данни за целия ЕС с разбивка по вид на собствеността и/или стопанския статут на доставчиците на услуги. Докладът обединява наличните данни, а също така включва информация от проучвания, оценки и наблюдения, посветени на разликите по отношение на достъпността, качеството и ефективността на предоставяните услуги в публичните и частните домове за стари хора. Информацията е събирана основно посредством преглед на литературата и чрез мрежата от европейски кореспонденти на Eurofound, която предостави данни от националните статистически служби и от национални проучвания.

Контекст на политиката

По-голямата част от обсъжданията и инициативите за политики на равнище ЕС относно дългосрочните грижи не съдържат конкретно позоваване на предоставянето на услугата от публични или частни доставчици. В Годишния обзор на растежа за 2017 г., с който беше поставено началото на процеса на Европейския семестър, Европейската комисия призова за допълнителни инвестиции в дългосрочните грижи, с оглед да се намали тежестта върху лицата, които предоставят неформални грижи. Подчертава се също необходимостта от повишаване на ефективността и достъпността на дългосрочните грижи с оглед на очакваното нарастване на разходите в резултат на застаряването на населението и развитието на технологиите. Комитетът за социална закрила е изтъкнал, че системите за дългосрочна грижа трябва също така да поощряват превантивните здравни грижи, рехабилитацията и самостоятелния начин на живот. Специфичните за всяка държава препоръки поставят акцент върху подобряването на ефикасността и рентабилността на разходите за дългосрочни грижи,

като същевременно се осигурява достъпност на услугите и се подобрява качеството и предоставянето на услугите. Европейският стълб на социалните права включва правото на достъп до финансово достъпни дългосрочни грижи с добро качество, по-специално домашни грижи и обществени услуги по места.

Основни констатации

Тенденции по отношение на предоставянето на услуги

През последните 10 години се наблюдава нарастване на броя на домовете за грижи в почти всички държави, за които има налични данни. В Румъния, Словакия и Словения броят на частните домове за грижи се е удвоил (макар и от много ниско изходно ниво). Същевременно броят на домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, или е намалял (Хърватия, Чешката република, Франция, Германия, Норвегия, Словения и Обединеното кралство (Шотландия)), или е нараствал по-бавно в сравнение с броя на частните домове за грижи (Кипър, Литва, Румъния и Словакия). Малта и Испания представляват изключение от тази тенденция, тъй като и в двете страни броят на домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, нараства по-бързо, отколкото броят на частните домове.

През последното десетилетие във всички държави, за които има налични данни, с изключение на Испания, броят на местата в частните домове за грижи и техният дял е нараснал повече от същия показател за домовете, управлявани от публични доставчици. Броят на местата в домовете за грижи, управлявани от доставчици с нестопанска цел в Белгия и Норвегия, е нараснал повече, отколкото броят на местата в домовете, управлявани от доставчици със стопанска цел, докато положението в Обединеното кралство (Шотландия) е точно обратното. Последните данни показват, че над две трети от общия брой места в Гърция, Нидерландия (където почти всички места се предоставят от доставчици с нестопанска цел), Обединеното кралство (Шотландия), Ирландия, Испания и Белгия се предоставят от частни доставчици

на услугата. Делът на местата, предоставяни от публичния и от частния сектор, е приблизително равен във Франция, Австрия, Малта, Литва и Румъния. Местата, предоставяни от публичния сектор, представляват приблизително 70 % от общия брой места в Чешката република, Литва, Полша, Словакия и Словения и почти 90 % в Норвегия. В някои държави има силно изразени разлики между големината на домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, и частните домове за грижи. В Словения и Малта домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, разполагат с два пъти повече места, отколкото е средният брой места в частните домове за грижи. През последното десетилетие средната големина на частните домове за грижи в Чешката република, Малта, Литва и Испания се е увеличила значително, докато големината на домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, е намаляла или е останала без промяна.

Последици за предоставянето на услуги

Натискът от финансово естество върху доставчиците на услугата „дом за грижи“ представлява сериозен проблем (например в Обединеното кралство), който нараства с увеличаването на броя на хората, които се нуждаят от грижи, с разходите за предоставяне на услугите и набиране на персонал, и със стимулирането на качеството в полза на потребителите. В някои държави частните домове за грижи предоставят по-малко на брой специализирани медицински услуги, отколкото домовете за грижи, управлявани от публични доставчици. С нарастването на дела на домовете за грижи, управлявани от частни доставчици, вероятно разходите за потребителите ще се превърнат в по-сериозен проблем, освен ако бъдат увеличени публичните помощи за субсидиране на финансирането им. Има разлики и по отношение на местоположението на различните видове домове за грижи, като частните домове за грижи по-често са разположени в богатите градски райони. Преобладаващият тип на настанените в отделните домове за грижи лица зависи от доходността на услугите, които са им необходими: хората, които се нуждаят от не толкова доходно услуги за грижи по-често биват настанявани в домове за грижи, управлявани от публични доставчици. В повечето държави, за които е налице информация за съотношението между персонала и ползвателите на услугите, се наблюдава по-голям брой членове на персонала на един ползвател в домовете за грижи, управлявани от публични доставчици.

Липсват съгласувани показатели за качество, и по-специално за качеството на живота на настанените в домове за дългосрочни грижи лица. Обхватът и качеството на услугите в домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, и в частните домове за грижи в различните държави се различават, като проучванията се фокусират върху тези аспекти на качеството, които са по-лесни за измерване. Отчетени са разлики по отношение на наличието на самостоятелни стаи, нивото на хигиената, избора на храна и дейности, с които разполагат на настанените в домовете лица, отношението на персонала, храненето, непрекъснатостта на грижите, превантивните здравни грижи и практиките за предоставяне на грижи.

При сравняването на рентабилността на домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, и частните домове за грижи изглежда голямо влияние оказват разходите за персонал и разликите между настанените лица, като често в домовете за грижи, управлявани от публични доставчици, делът на настанените лица със здравни проблеми или на такива, които изискват по-малко доходно услуги за грижи е по-голям.

Насоки за политиката

Значение на анализа на възможните компромисни комбинации между ефективността, качеството и достъпността на услугите: няколко проучвания подчертават, че частните доставчици са изправени пред дилемата за избор между съкращаване на разходите чрез намаляване на качеството на услугата и повишаване на цените и следователно загуба на конкурентоспособност. Проучванията, които регистрират разлики между отделните видове доставчици, трябва да документират дали подобренията в една област се реализират за сметка на други области.

Важно е значението на ясните общи определения: за да се осъществява по-ефективно наблюдение на предоставянето на домове за грижи от публични и частни доставчици, е от съществено значение наличието на общи определения, които позволяват събирането на данни за различните видове услуги и различните доставчици на услуги за дългосрочни грижи. Определенията и данните относно предоставянето на домове за грижи от публични доставчици и от доставчици със стопанска и с нестопанска цел трябва да разглеждат правния статут, собствеността и икономическата активност на доставчиците.

Необходимост от систематично обобщаване и преглед на проучванията на национално и европейско равнище: проучванията, събрани за настоящия доклад, дават представа за разликите по отношение на достъпността и ефективността на услугите. Когато в отделните проучвания и за отделните държави се наблюдават разлики в резултатите, за да се стигне до по-категорични изводи относно разликите в предоставянето на услугата, е важно тези проучвания да се обединят и да им бъде направен систематичен преглед на национално и европейско равнище. Констатациите и данните могат да се използват на европейско равнище (и по-специално в контекста на европейския семестьър) за по-добро разбиране на степента на осигуряване на различните видове услуги.

Допълнителна информация

Пълният текст на доклада „Care homes for older Europeans: Public, for-profit and non-profit providers“ (Домове за грижи за възрастните европейци: публични доставчици, доставчици със стопанска и с нестопанска цел“) може да се намери в интернет на адрес: <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2017/care-homes-for-older-europeans-public-private-and-not-for-profit-providers>

За повече информация можете да се свържете с Daniel Molinuevo, служител по изследванията, на адрес: dmo@eurofound.europa.eu